

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2025-01-09

Närvarande: Justitieråden Svante O. Johansson, Johan Danelius och Linda Haggren

Preskription av avlägsnandebeslut och vissa frågor om återreseförbud

Enligt en lagrådsremiss den 16 december 2024 har regeringen (Justitiedepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i utlänningslagen (2005:716),
2. lag om ändring i lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare,
3. lag om ändring i lagen (2024:1225) om ändring i lagen (2022:894) om ändring i lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare,
4. lag om ändring i lagen (2022:894) om ändring i lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av ämnesrådet Anna Westling.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Förslaget till lag om ändring i utlänningslagen

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslaget till lag om ändring i utlänningslagen innebär bl.a. att 5 kap. 15 a § ska upphöra att gälla. Den paragrafen reglerar den nuvarande möjligheten att ansöka om tidsbegränsade uppehållstillstånd för arbete inifrån landet efter avslag på en asylansökan, s.k. spårbyte. Enligt paragrafens fjärde stycke ska en sådan ansökan om tidsbegränsade uppehållstillstånd ha kommit in till Migrationsverket senast två veckor efter det att beslutet att avslå ansökan om uppehållstillstånd som flykting eller alternativt skyddsbehövande har fått laga kraft.

Enligt Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna ska lagändringarna träda i kraft den 1 april 2025 utan förslag på några särskilda övergångsbestämmelser vad gäller möjligheterna till spårbyte.

Regeringen motiverar avsaknaden av övergångsbestämmelser med att det är angeläget att de föreslagna ändringarna får fullt genomslag så snart som möjligt. Av samma skäl anser regeringen att det inte heller bör införas övergångsbestämmelser som innebär att överklagande beslut om uppehållstillstånd med stöd av bestämmelserna om spårbyte ska prövas enligt äldre bestämmelser, vilket utredningen hade föreslagit.

Det som enligt utredningen (se SOU 2024:15 s. 343 f.) talade för att införa särskilda övergångsbestämmelser var Migrationsverkets relativt långa handläggningstider och att spårbyterna redan ska ha arbetat fyra månader och därmed etablerat sig här. Det som enligt

utredningen talade emot var bl.a. att det handlade om ett begränsat antal ansökningar och att troligtvis en stor del av dessa skulle komma att avslås då de inte bedömdes nå upp till det nya kravet på god försörjning. Det nya kravet på god försörjning trädde i kraft den 1 november 2023 (6 kap. 2 § första stycket 1 utlänningslagen).

Lagrådet kan konstatera att förslaget innebär att det avgörande för om en ansökan om spårbyte ska kunna bifallas enligt den nuvarande bestämmelsen inte är vid vilken tidpunkt utlänningen ansöker om tillfälligt uppehållstillstånd utan när Migrationsverket prövar ansökan. Det innebär att två ansökningar om spårbyte som har kommit in till Migrationsverket före den 1 april 2025 kan komma att behandlas olika om Migrationsverket hinner fatta beslut i det ena ärendet före ikraftträdandet men inte i det andra ärendet.

Lagrådet ifrågasätter, utifrån ett likabehandlingsperspektiv, lämpligheten av att låta en myndighets handläggningstider bli avgörande för om en ansökan ska behandlas enligt den nya eller den äldre lydelsen av lagen. Även rättssäkerhetsskäl talar för att en ansökan som har avslagits före ikraftträdandet bör kunna överprövas av domstol även om prövningen dröjer till efter att bestämmelsen har upphävts. Lagrådet anser att behovet av övergångsbestämmelser behöver övervägas ytterligare i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar övriga lagförslag utan erinran.